

siunile oraşului Caransebeş și a celor 61 comune aparținătoare cercurilor Caransebeş, Teregoava, Orșova și Bozovici, prin cari acestea comune au hotărât să folosească o parte numită din venitele comunelor, a fondului școlar și cultural din confiniul militar, mai departe ale fondului general de avere din același confiniu, pentru înființarea unui gimnasiu superior român în Caransebeş, considerând, că acestea decisiuni comune le-au adus în competiția lor conform §-ului 6 al Preaînaltului Rescript regal de datul 9 Iunie 1872 lăsat în vigoare prin art. de lege XXVIII din 1873 — **municipiul le ia la cunoștință.**

Resta acum numai înființarea faptică a gimnasiului.

Dar' în urma unei apelațiuni artificiale, — căci se făcuse din partea unui individ, care nici nu era membru în adunarea municipiului, — afacerea ajunsese la guvern, care nu a dat, în cât știu eu, nici până în ziua de astăzi răspuns.

A sosit timpul, ca bravii grănițeri să revină la hotărârile lor din 1881. Hotărârile acestea au și astăzi putere de drept. Articolul de lege XLIV din 1868 în §-ul 26 le dă dreptul să înființeze gimnasiul. Au dreptul acesta sancționat și prin Rescriptul regal din 18 Maiu 1873. În conformitate cu acestea dispozițiunile legale ei au și hotărât înființarea gimnasiului.

Legea școlaelor medii (art. XXX din 1883) în §-ul 54 dispune astfel: «La înființarea de școale medii noi cu publicitate, înființătorii sunt datorii, ca cel puțin cu 4 luni înaintea deschiderii institutului, să aducă intențiunea lor la cunoștința ministrului de culte și instrucțiune publică, înaintându-i regulamentul de organizare, planul de învățământ, numărul puterilor didactice ale institutului, conspectul despre localitățile institutului (precum și puterile didactice și calificațiunea lor, în data după aplicare, și prevederea institutului cu mijloacele de învățământ. — Ministrul numai atunci poate opri înființarea ori publicitatea acestui institut, dacă acela nu corespunde cerințelor legii. — *Dacă ministrul în decurs de 2 luni după subținerrea înștiințării nu se declară, institutul se poate deschide.*»

Au trecut însă douăzeci de ani, nu două luni. Astfel comunitatea de avere a grănițerilor din Severin este în dreptul său să deschidă gimnasiul superior român în Caransebeş.

În lanțul bogat al faptelor bune, înființarea gimnasiului român în Caransebeş va fi opul, care să încoroneze viața iubitului Episcop Nicolae Popea. Și venerabilul președinte al comunității de avere Ilie Curescu, crescut sub aripile marelui general din drumul Slatinei, își va ridica monumentaere perennius. Sunt bătrâni și viața omului e umbră și vis, dar' «ostenind cu inima curată, omul poate să adune în trecerea lui prin lumea aceasta și comori, pe care nici rugina nu le mistue, nici tâlharii nu pot să le răpească, nici judecătorii nedrepti nu sunt în stare să le înstrăineze», — cum zicea atât de frumos chiar pe coloanele acestui ziar dl Slavici.

E lucru bun gimnasiul românesc în Caransebeş? Fără îndoială e lucru bun și folositor. Au drept Caransebeșenii la aceasta? Fără îndoială ei au dreptul acesta. Trebuie numai să fie bărbați pentru a-și valida dreptul nediscutabil.

Premierul consiliului de ministri a promis respectarea drepturilor, ce le avem.

Nici nu să poate altfel într'un stat de drept, cum trebuie să fie patria noastră. Mai presus de toate însă iubitul nostru Rege nu va părăsi pe vitejii săi grănițeri, cari în atâtea rânduri și-au vărsat sângele pentru patrie și tron.

Cerem așadară dela frații noștri grănițeri, să înființeze gimnasiul superior român în Caransebeş. La muncă numai, și Dumnezeu îi va ajuta. **Vasilie Goldiș.**

Anul nou în Oradia a fost pentru frații noștri de ambele rituri un prilej de manifestări de adâncă iubire pentru căpeteni și depotament către instituțiunile bisericesti. Ni-se scrie anume, că atât catedrala greco-catolică rom. cât și biserica gr. or. română a fost plină de credincioși. În cea gr. cat. a pontificat P. S. Sa Episcopul Dr. D. Radu, înconjurat de clerul său ear la cea gr. or. a pontificat vicarul V. Mangra. Acesta a ținut și o predică înălțătoare, vorbind despre dragostea de aproapele. Cu privire la situația din patria noastră, a vorbit despre necesitatea unei înțelegeri între cetățenii de diferitele confesiuni, de credința ce trebuie s-o avem pentru patria noastră, precum a vorbit și despre cinstirea legilor.

A făcut o bună impresie între toți Români, că șefii celor două consistoare — P. S. Sa Episcopul Radu și P. C. Sa Vicarul Mangra — s'au vizitat reciproc. Ambii au primit d'asemeni vizitele honoratoriilor celorlalte confesiuni. Astfel P. C. Sa Vicarul Mangra a primit vizita d-lor Dr. Beöthy, fișpan, Miskolczy Ferencz, vicșpan, general Mauriciu Steinsberg, Rimmler Károly, primar, baronul Karg János, colonelul Békéssy József, Sipos Orbán, inspector școlar regesc, Széchenyi Jenő, canonic, Gerő Armin, căpitan al orașului, Örley Kálmán, Nadányi Jenő, etc.

Iruntașii români ai celor două confesiuni, se înțelege, s'au prezentat și ei atât la Episcopul Radu cât și la Vicarul Mangra, urându-le un nou și fericit an și o bună muncă pentru binele neamului.

Ceea-ce le dorim și noi din tot sufletul.

Se impune o rectificare. Inregistrând moartea lui A. Balteș, «Alkotmány» dela 16 Ianuarie prezintă lucrurile așa fel, ca și când Balteș ar fi suferit temniță pentru redactorii de pe toate vremurile dela «Tribuna» sibiană. Chiar dacă, în privința asta, nume. Ne simțim datorii a face rectificare: I. Slavici, I. Macaveiu, Cornel Pop Păcurariu, Sept. Albin și Russu Șirianu n'a trimis nici un «strohmann», ci pentru articolele scrise de dînsii s'au prezentat singuri la Curtea cu jurați din Cluj și fiecare a suferit singur temniță, nici unul nu a implicat și pe Andreiu Balteș, ci dacă la 1893 au stat d'odată în temniță Albin, Russu și Balteș, e că n'au vrut să dea pe autorul unui articol incriminat, ci au preferat să fie osândiți toți, dar secretul profesional l'au păstrat. Ar fi zdrobit adică întreaga carieră a autorului dacă l'ar fi spus procurorului.

Pentru alții da, dar pentru amicii de ai noștri, Balteș n'a stat în temniță!

Note politice.

Vin alegerile. — Represalii în contra naționalităților și socialiștilor. — Consiliul de ministrii. — Procesele noastre. — dl Jancsó Benedek.

În ședința de Sâmbătă a parlamentului, ministrul președinte Tisza, a făcut declarații despre alegeri. Și și-a arătat cum se cade colții. Ne pare bine că ș'asa încet, dar înfrîșit totuși cade vëlul — vorba lui Bülöv — de pe tabloul de Saisi. Vorbirea de Sâmbătă alui Tisza, nu mai poate lăsa nici umbră de îndoeli.

Simburile declarațiilor de Sâmbătă este: lărgirea puterii discreționare. Funcționarii comitațenși și comunați sunt lăsați în voe a face tot ce nu se lovește de §. 15 al legii despre judicatura

curială. În exercitarea drepturilor lor constituționale, pot corteși d'aci încolo cum le place, numai în calitate oficioasă nu. Cine nu știe însă, că ceea-ce fibireul și notarul satului face în calitate de alegător, are triste urmări practice pentru cetățeni, căci în definitiv acelaș om nu poate fi despicat în două. Funcționarii încă știu, că în capătul acvității lor publice în direcția asta, stă resplata, iar nepărtinirea le va fi pusă în sarcina listei de conduită.

Ca noui directive le mai vestește ministrul de interne, că având a griji de menținerea ordinii la actul alegerii și la mișcările precedătoare alegerii, depinde dela dînsii, când și în ce condițiuni permit adunările, pot detrage cuvântul oratorilor, zicând că agită, se pot chiar folosi de putere brachială, dacă-i vîd nevoia. Ear dacă cineva, ar protesta în contra acestor procedee, poate băga instanțe la vicșpan ori ministru de interne, cari se vor rezolva când le vine rîndul.

A simțit, că asta este totala confiscare a adevăratei libertăți constituționale și pentru-ca să-și îndulcească abuzurile spuse verde, iar a venit cu cestiunea naționalităților, zicând că puterea asta discreționară este necesară, căci altfel funcționarii nu pot apăra ideea de stat maghiar, în contra naționalităților. În contra noastră să înarmează deci domnul Tisza cu funcționarii săi, și, o spune fără scrupuli de rușine, că față de noi, nici legile nu le respectă. Oracolul din strada Bimbó, va fi de sigur supărat, vîzând cum i-se fură laurii, cari ori cum, pe temeiul originii de drepturi, lui i-se cuvin.

Nu suntem prietenii agitațiilor socialiste, cari în părțile noastre mai ales, pe alocurea primejdiesc în adevăr siguranța publică, nu putem însă nici principial aproba, ca pentru a se pune capăt acestor agitații, guvernul să violeze libertățile publice, garantate prin legi în vigoare. Cu multă emfasă însă domnul Tisza s'a lăudat, că a dat ordin autorităților cu privire la permiterea ori nepermiterea adunărilor socialiste. Confiscarea dreptului de întrunire al cetățenilor a crezut a-l putea justifica cu agitațiile primejdioase ale socialiștilor. A substituit deci legea, cu ordinațiuni polițiale, a la Hieronymi, care nu numai socialiștilor, ci și altor cetățeni ce nu mărturisesc pe dl Tisza, le confiscă dreptul de întrunire.

Partidul dela putere a aplaudat furtunos măsurile înțelepte. Cum nu. Se vor omori, cred ei, în leagăn mișcările politice în țeara aceasta botezată constituțională. Socialismul le-a venit bine la socoteală

Sâmbătă după-ameaz s'a ținut consiliu de ministrii. Oficios s'au pertractat „afaceri curente“ ziarele opoziționale însă susțin, că situația precară a guvernului a fost principial obiect de discuție. Zilele trec, ieri colea vor fi trei luni de când Tisza și-a luat însărcinarea să facă grabnică ordine și earul stă tot înglodat. În vremea asta, ca și după o lungă secetă de vară norii, nevoile țării se îngrămădesc mereu, căci să luăm numai afacerea asentărilor, înafară de asentările rămase de pe anul trecut pe anul acesta, și asentările pe anul curent îi dau deja spargere de cap guvernului. Ce a hotărât consiliul, nu se știe. O foaie guvernamentală însă a pus două premii de câte 250—250 Cor. acelora cari vor atla „modul practic de a ieși din actuala criză parlamentară“. Se poate că și guvernul va aștepta rezultatul cursului.

Sub suggestivul titlu „Activitatea Românilor“ a circulat aproape prin toate ziarele maghiare o veste, că ziarului nostru i-s'a intentat deodată nu mai puțin de 3 procese de presă. Nu știm, poate să fie știrea și adevărată, una știm: nici meritul nici vina noastră nu-i, dacă e adevărată. În ordinea aceasta trebuie să declarăm de greșit sau tendențios comentariul guvernamentalului „Nagyvárad“ care zice că „Tribuna“ a schimbat programul „Tribunei poporului“. N-am schimbat domnilor dela Nagyvárad, nimic. Nici program, nici tactică, nici măcar ton, nici nimic, nimic. Intrebați-vă deci stăpânul, dacă totuși mai sunteți curioși a afla cauza proceselor pe cari ni le anunțați.

Dl Jancsó Benedek în numărul de ieri al ziarului „B. H.“ ocupându-se de sfîrșitul tragic al lui Balteș, zice, că morala luptelor noastre naționale este, că eroul cade și să nefericește. Nu ne rămâne alta — sunt cuvintele sale proprii — decât a lupta pentru idealele vieții maghiare,

ca să nu cădem, ci să ne înălțăm, să fim mari. Căci eată dela Horia, Iancu și până la Baltes partea tutu or luptătorilor români a fost — martiriul.

Și e tă cu ce puternică logică își spriginește tesa: „Exemplele acestea a Baltesilor și a Korodi Lutzilor fără multă greutate *le-am pulea spori*, ca să servească de *temet sigur inductiei*, pe baza căreia să putem enunța *adevărul logie*, că asupra luptei în contra maghiarismului plutește blăstămul greu al unei *fatalități*“.

Nu simți oare d-le Jancsó că „blăstămul acesta greu al unei fatalități“ a eroilor noștri naționali, își ia puterea tot din acel izvor, care a putrezit oasele strămoșilor D-Tale (presupunând că ești maghiar veritabil) în temnițele Kufsteinului și a Spielbergului?

— „In luptele naționalităților în contra maghiarismului nu este adevăr, nu este legitimitate morală“ — zice dl Jancsó.

Iscălim!

— Dar în luptele maghiarismului în contra naționalităților este? întrebăm noi.

Așteptăm răspunsul d-lui Jancsó.

DIN DIETA.

Budapesta, 16 Ianuarie.

Sedința s'a început cu alegeri. S'au ales noștri și membrii în comisiuni. Obstrucție solicitate de mult alegerile acestea.

Au urmat apoi valurile reimpedecate ale obstrucției. *Hellebronth Göza* și *Okolicsányi László* au furat vre-o două ore vremea nu țăr ii, ci lui Tisza István, pentru-că cu a țării nici el n'ar face altceva.

La sfârșitul ședinței trei interpelații. Una alui *Lendl Adolf*, despre alduita administrație din Timiș. Păcat de vorbe însă. În Timiș toate sunt în regulă, asta o întărește și *Wekerle*. Ce vrea deci *Lendl*?

Celelalte două interpelații, s'au făcut în cestiunea abuzurilor la două alegeri și au avut darul a provoca răspunsul ministrului președinte Tisza.

A vorbit și l-am înțeles.

Nu poate tolera ca funcționarii să fie terorizați în exercitarea drepturilor constituționale. O, o! Săra-i fibiră, cât de terorizați sunt la alegeri. Atâția geandarmi, toți pe funcționarii îi terorizează.

Funcționarul își poate executa tot așa drepturile politice ca și orî care altul, mai mult îl obligă și datoria ale exercita; pentru-că cultura, inteligența îi predestină rol conducător. Ați înțeles?

În a doua parte a vorbirii s'a ocupat de mișcările socialiste. Nu e nevoie, că îndată ce se ivește o mișcare, să ne speriem și de umbra noastră, zice Tisza. Dar unde apare primejdia acută, acolo guvernul nu se va opri de adevăruri generale, pentru a nu lua măsuri în interesul siguranței publice. Anunță că a dat ordin autorităților, să oprească pretutindeni adunările socialiste, unde acestea pot pricinui turburări.

† Ioan Petran.

O distinsă familie română, institutul pedagogico-teologic din Arad și așa zicând întreaga Diecesă aradană este în doliu. Dr. *Ioan Petran*, profesor de limba și literatura română și catechet la liceul din Arad, a încetat azi dimineață din viață, după o scurtă boală.

A muri în vârstă de 40 ani, când ești în toată plenitudinea puterilor, când ai întreaga ambițiune de a te valora pe terenul vieții publice, a lăsa în urma ta soție și doi copii, — nu este oare aceasta tragicul cel mai sguitor?!

Dar să ne resemnăm în fața sortii, ci toate dela D-zeu vin și nu se cuvine a vorbi nici chiar împotriva loviturilor, că ele au sorginea în nepătrunsele dispoziții divine.

Dr. *Ioan Petran* și-a închetat drumul pământesc, după-ce din tinerețe tot în ser-

viciul bisericii și a școlii române a fost. A funcționat ca profesor la gimnasiul din Brașov, apoi ca preot în Siria și de treisprezece ani ca profesor la institutul pedagogico-teologic din Arad. A fost de asemeni membru în congregația comitatului și a fost și asesor consistorial.

Familiei sale intristate trimitem condoleanțe, ear lui odihna lină și veclnică memorie!

DIN ROMÂNIA.

Inalt ordin de zi. „Monitorul Oficial“ publică următorul ordin de zi: „Ostași, în cursul anului ce s'a sfârșit am avut plăcutul privilegiu de a vedea că iubita mea armată nu încetează să-și dea toate silințele spre a răspunde la așteptările Națiunii și a fi vrednică de mulțumirea mea.

„Urmând astfel fără preget, Teara poate fi liniștită și eu mândru de vitejii mei ostași.

„Vă mulțumesc dar și vă doresc statornicie nestrămutată pe această cale, spre a păstra României înalta sa pozițiune, dobândită prin ea însăși cu multe sirguințe și jertfe. Carol.

Din străinătate.

Ruptura dintre socialiștii francezii. După-cum e știut, dintre socialiștii francezi radicali, și au eșit și vor forma un nou partid. Partidul va lua numele „partidul radical extrem.“ Într-aceasta vor fi cei mai de încredere prietini ai lui *Combes*. Guvernul așa dară nu e îngrijat pentru ruptura de partid, deoarece crede că acuma gruparea secundară va fi compusă din bărbați absolut de încredere. Foile liberale scriu că *Combes*, în anul viitor vrea să denunțe Vaticanului concordatul existent, căci acum poate conta mai sigur la socialiștii puri.

În blocul partidelor parlamentare socialiste, prin această disidență s'a făcut schimbarea aceea, că blocul nu va fi compus din patru membri, ci din cinci. Așa lucrează *Combes* pentru viitor, cu elementele turbulente.

Marea adunare germană catolică. Ce pregătiri mari fac germanii catolici, ca adunările mari catolice să reușească cât se poate mai impozant, arată faptul, că în Strasburg s'a format deja o comisie, care să pregătească marea adunare ce se va ține în 1905 în Strasburg: În anul 1904 se va ține în Regensburg. Comisiunea locală s'a format deja și contele *Droste-Visching* și episcopul din Strasburg începe de pe acum sfătuirile pentru stabilirea localului în care se va ține marea adunare. Eventual se va zidi un pavilion festiv pentru acest scop.

Miscări revoluționare în Spania. Din Spania, țara odinioară așa de falnică, care a fost teatrul atâtor rebeliuni, sosesc din nou știri îngrijitoare. Dujmaniș dinastiei și partida conservatoare acuză pe prim-ministrul *Maura*, că ar conspira împreună cu republicanii în contra regelui, pentru a se răsbuna pe regele *Alfonz*, care l'a certat aspru când la ultimele alegeri nu și-a dat destulă silință. Poate, că toate aceste sunt lucruri neadeverate, pe care dușmaniș lui *Maura* le folosesc pentru a-l răsturna dela putere, dar e lucru îngrijitor, că ideile anticlericale câștigă zi de zi teren, pe când partida dinastică descrește vîzînd cu ochii. Și mai mare s'a făcut neîndestulirea contra partidei dinastice și clericală, când prim-ministrul *Maura* a numit pe monachul *Noraleda*, fost episcop la Manila, care trece drept trădător de patrie, de mitropolit la Valencia. Republicanii țin de atunci mereu adunări, în cari protestează contra acestei numiri, șefii țin vorburi violente contra dinastiei, ideile republicane câștigă din ce în ce

aderenți și nu e departe timpul, când treaba ajunge la vărsări de sânge, ca acum vre-o câțiva ani, ceea-ce poate fi fatal pentru dinastia Bourbon.

Dragostea moștenitorului de tron al Germaniei. Se scrie din Berlin: Ziarul din loc „Welt am Montag“ se ocupă în mai multe coloane cu tot, ce se povestește despre dragostea moștenitorului Germaniei. Această foaie a dat anză cu un articol al său despre aventurile amoroase a moștenitorului, ziarului francez „Matin“ să scrie lucruri neadeverate despre dragostea principelui. Acum „Welt am Montag“ scrie, că atunci, când a scris acel articol nu s'a gândit să ofenseze nici pe principe, nici pe cântăreața *Forrar Geraldine*, despre care se zice, că ar fi iubita principelui și care de altfel prin documente a dovedit, că atunci când moștenitorul de tron a fost în America în vizită la Roosevelt, ea nu a fost acolo.

— Advocați exilați. Se scrie din St-Petersburg: O pățesc rău acei advocați, cari iau apărarea persoanelor acuzate cu agitare în contra monarhiei. Vorbirile lor, cari gidală rău pe guvern, sunt tipărite în miș de exemplare din partea comisiei republicane și împărțite în toate părțile, și astfel guvernul își răsbună mai tare pe advocați, decât pe acușai. În *Ufaban* au fost exilați în Siberia d-nii advocați, cari au îndrăsnit să apere pe niște lucrători, cari au făcut grevă. Tot așa a pățit-o și advocatul *Skolow* din Kisinev, care a luat apărarea jidovilor rămași săraci după tulburările din Kisinev. Advocatul *Wolkenstein* a fost de asemenea exilat în guvernamentul *Olonj* pe cinci ani, de oare-ce a apărat în St-Petersburg mai mulți acușai politici. Se crede, că ministrul de interne, baronul *Plevhe*, are de gând să exileze pe toți advocații, cari joacă rol în apărarea acușaiilor politici.

— Duele. Se scrie din Drezda: Intre oficerii regimentului staționat în Pirna, se întem plă mereu duele. Căpitanul *Krohn* a dat de urmă, că mai mulți oficeri din regimentul sus-aminut, fac curte nevestei sale. I-a provocat la duel. Până acum a duelat cu șapte și i-a rănit pe toți. *Krohn* e om stimat și are doi copii.

Afaceri bisericești.

Pastorală. Sub titlul *Epistolă pastorală* capitulul gr. cat. român din Oradia a scos într-o elegantă broșură pastorală pe care a dat-o de serbători P. S. Sa. Episcopul *Dr. D. Radu*, „din incidentul întâiei sale vizițiuni episcopoești la Roma“. Epistola aceasta este un fel de omagiu adusă Romei. P. S. Sa spune într-însa cum a ajuns să studieze la Roma și cum a simțit apoi, astătoamnă, dorul să mai vadă Roma.

Eată ce scrie despre momentele revelerii:

„Astfel dispus fiind mică inima mea, încă din depărtare, zărînd ochii printre norii cerului măreța cupolă a bisericii S-tului Petru, a început a se cuprinde, mai bine zis, a trăsărit de bucurie adevărată vîzîndu-și reîmprospetate înălțătoarele sentimente, cu cari odinioară zilnic nutrindu-se mereu se sforța a se întări prin căldura lor, și a căror reîmprospetare crescînd îndată printre ruinele nu mai puțin mărețe ale forului roman, întreagă ființa mea a străbătut-o cu plăcerile amintirilor celor mai prețioase, iar gândul mi l'a ridicat la meditația senină asupra vitalității unui popor susținut de tradițiuni așa de scumpe, și strîns cu legături așa de tari de acea glorioase cetate, care mare este și acuma, și mare va fi și în viitor“...

Describe impresia ce i-a produs-o Papa, felul cum l'a primit, bunătățile de cari l'a învrednicit și asigurările de purtare de grije ce Pontificele i-a făcut.

Toate acestea scrise într-o limbă frumoasă, într-un stil și cu o ortografie care trece drept mîngăiere pentru maltratarea ce i-se făcea limbii române la Oradia din partea vicarului *Dr. Lauran*.

— **Jertfe pentru biserică.** Bunul nostru creștin de aici Ioan Bogdan, din prisosința sa a binevoit a dăruia pe seama s. bisericii de aici 200 (două sute) coroane, pentru cumpărarea unui clopot. Mai căpătând biserică ajutor 50 coroane dela Venerabilul Consistor, clopotul s'a și comandat la firma Hönig Frigyes din Arad, punându-se pe el și numele lui Ioan Bogdan, a generosului donator. Clopotul amintit s'a sfințit în 28 Septembrie v. a. c.

Sofia Berta Cosma măritată Livery din Lipova a binevoit a dăruia pe seama s. bisericii de aici una măsurică frumoasă de postav, împodobită cu flori frumoase de mătășă pentru prestol în preț de 10 cor. Dumnezeu să le primească jertfa în altarul său cel mai presus de ceruri! Dumnezeu să le răsplătească însuși și imiit! Binecuvintează Doamne pe cei ce iubesc frumseța casei Tale! Vasoia, 20 Decembrie v. 1903. Stefan Stan, preot.

Socialism și mai ceva.

II.

Armele li-s tocmai demne de scopul cel urmăresc, ear rezultatele ivite de pe acum, în ce privește fondul lor moral, e de calibrul armelor și a sufletelor celor-ce le manuează. Ar fi mai drept însă, că nu în capul *poporului sedus* să se frângă atari arme, ci în ai acelor care nu pot suferi ca românul să trăiască în părăntele tradiției și obiceiuri, și să moară cu cruce la căpătâiu ca tot românul român la fire.

Conștiență, ori inconștiență — asta nu împoartă, dar fapt e — „sfânta social-democrație“, în caracterul ei incolor, și numai aceasta știe să pună în gura unuia ori altuia cuvintele, pline de nonsens real și istoric, ca și celea de „român inter-național“.

Nu mai un om uitat de sine și de originea sa, numai un om din care a săcat conștiința de sine și respectul către cei ce i-au dat existența — poate rosti cuvinte ca acelea, că nu face deosebire, pentru a face cu dînsul cauză comună, „fie jidan, român, german sau țigan“. Cuvinte, ca cele de sus, citate din același număr.

Și cu aceasta departe de gândul de a polemiza, am adus e nouă constatare.

Pentru noi însă, cei-ce nu ne-am deprins a cerne lucrurile prin sentimentalism, nici a ne lăsa conduși de apariții ce-s numai *chestie de moment* în largile cadre ale vieții popoarelor, nici decât nu înseamnă îngrijorare sentimentul ce ne îndeamnă să facem aceste reflecții.

Nu. Pentru-că acest cosmopolitism nu poate încapa nici-decum cu tradițiile, în mijlocul cărora s'a plămădit poporul român, ca popor eminent religios și conservativ până la extrem în cele-ce îi privesc caracterul național.

Anarchicele apariții de azi deci ni-le explicăm numai drept rezultante ale amăgitoarelor minciuni ale „sfintei social-democrații“, care minciunii află intrare la inima poporului cu atât mai mult, cu cât în mod mai fantastic și mai absurd se prezintă aspirațiile social-democrate înaintea poporului nostru despoiat de străini, părăsit de ai săi.

Tot prin prisma acestei judecări privind rezultatele cele *din viitor* ale propagandei „sfintei“ năluci, îi putem proroci — cotorosirea dintre noi, de voie — de nevoie.

Pentru-că rezultatele de până aci sunt d'asa un fel, că vor deschide rînd pe rînd ochii tuturor acelor, cărora li-a mai rămas în glavă nițică judecată și vedere clară a lucrurilor.

Cu cât mai mare va fi zelul acestor mincinoși apostoli ai fericirii neamului nostru, cu atât mai în curînd vor ajunge striviți. Ear cu cât, pe de altă parte, va fi mai încet procesul de calmare în sinul poporului nostru deșteptat la conștiința rătăcirii sale, cu atîta mai sigur

le va ieși în cale — resplătirea cuvenită instigatorilor.

O muncă, nu de fortificare ci de destrămăre, cum se prezintă între noi „social-democrația“; o luptă dată, nu în numele ci *contra* ordinei morale și sociale și *contra* progresului, nu poate fi binecuvîntată cu roade traînice.

E asta o lege nu numai firească, ci și dumnezeiască, ca să nu prospereze durabil nimic din ce nu se clădește pe temelii moralului.

* * *

Ce frumoasă ar fi lumea asta, dacă s'ar lua după Dumnezeu, și nu după năluci și unul în contul celuilalt.

„Tot sufletul să se supună stăpînilor, căci nu este stăpînire decât dela Dumnezeu“.

Intrecuții noștri stăpînitari nu mai au cel puțin d'un an de zile timp să mediteze asupra nesăcatului și fericitorului adevăr cuprins în aceste cuvinte.

Nu. pentru-că zavistia curge colo sus, unde ar trebui să se poarte grije de fericirea cetățenilor, ori cel puțin de micșorarea nevoilor, sub care se încovoie „misera plebs contribuens“.

Intr'o astfel de situație și-ar veni prea neînțeles ca stăpînirea, înglodată n sus, să mai aibă timp sau și numai puterea de voință de a purta de grije și în jos.

La sanarea unui rău care slăbește, fie și numai p'un moment forțele noastre naționale, ale poporului celui mai considerabil numeric după nația ungurească — la aceasta se va fi gândind *mai puțin* adorabila noastră stăpînire.

Dar las', că par'că nici nu ne vine a conta la asta, pe lângă momentul invocat mai sus, încă nici din considerare la halul domnilor miniștri, că nu'și pot face odată rînduială colo sus, să le tignească o lecură de strălucitele fotolii.

Dar să le dăm pace Mărilor-Lor.

Decât că nu ne putem suprima cu desăvârșire gândul că, obstrucție făcînd de interesul comun al patriei și al cetățenilor, cele petrecute în jos încă nu aruncă vr'o aureolă de strălucire peste capetele celor, cărora li-s'a încredințat nu numai cîntea sabiei, ci și *res-punderea* pentru manuirea ei înțeleaptă.

Ne pare însă prea caracteristic, că organele administrative, care în mod *direct* sunt chemate a vedea și a ține cont de atari neajunsuri de ordine socială (instigații și turburări socialiste), nu înțeleg și nu vor să înțeleagă că înlăturarea acestora ar fi de domeniul datorițelor lor.

Nu înțelegem: De ce organele administrative, care dau încuviințările pentru adunările ce sunt mediul prin care se propovăduesc aceste disordini, dacă n'au durere de noi, cum de nu-s jaluzi de *propria-le cînte*, condiționată tocmai de demnitatea, ori nedemnitatea, cu care poartă sabia puterii.

Noi ne-am făcut datorința către țară și purtătorii sabiei. N'am detras patriei, nici în timpurile din urmă, darea în sânge și darea de ban ce o datorim Cesarului și patriei, până ce alți sîi ai acesteia, preținși mai credincioși ca noi, au ținut să esceleze *cel puțin* prin denegarea acestei dări. Și apoi o însemnată parte din dajdia noastră în bani merge tocmai în pungile celor care negligă administrarea puterii sabiei date lor pentru apărarea intereselor cetățenilor tuturor de o potrivă, deci și a noastră.

Avem nediscutabil drept să pretindem deci tragerea sabiei din teacă pentru paza ordinei publice.

Pentru-că și noi suntem *cel puțin* atât de credincioși sîi ai patriei și buni cum sunt instigatorii, care la lumina zilei și sub scutul

legit și în asistența organelor administrative, împoartă norol în toate instituțiile de ordine religioasă-morală și socială de azi.

Nouă nu ne este de ajuns conștiința că nu este stăpînire dela alt-cine-va, decât Dumnezeu!

Nu ne este de ajuns că noi, cetățeni de altfel pacnici și de ordine, am ști să facem deosebire între persoana și stăpînirea unui Irod, Pilat, Nero ș. a. Nu, ci tocmai pentru-că știm să facem această distincție, pe lângă împlinirea datorițelor cetățenești, eată cerem insistent ca, cel puțin pe viitor, stăpînitarii să-și facă și *et datoria de cînte către sine însuși, și mai presus de toate către „misera plebs contribuens“*; să nu o lase pe aceasta pradă instigatorilor fără suflet și fără Dumnezeu, care trimbițează: „Jos cu domnia“ — „nouă nu na trebuie domni“.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 5/18 Ianuarie 1904.

— **Maiestatea Sa despre Tisza.** „Magyar Estilap“ anunță din Vienn următoarele: „Cu izbucnirea dealaltării a principelui Lichtenstein în contra Maghiarilor, s'a discutat într'un cerc intim de cunoscuți că Maiestatea Sa într'un cerc restrîns s'ar fi exprimat despre Tisza, textual: „In diesem Tisza, habe ich mich getäuscht“. (In Tisza asta m'am înșelat).

Și El?

— **La Nădlac,** după cum spun zierele maghiare din loc, partidul kossuthist va candida pe dl Dr. Nagy Sándor, care are multe legături în comitatul Cenadului și este unul dintre cei mai agili kossuthiști. Pe Müllek, va să zică, tot n'au îndrăznit să-l candideze. Ar fi fost o sfidare prea îndrăzneată la adresa cercului.

Gubernamentalii susțin candidatura lui Dr. Nagy, care, se înțelege, fiind vicișpan, socotește că-i va fi ușor să-l ducă pe Românii în tabăra sa.

Socotim însă că toți Românii vor fi una într'u a respinge candidatura acestui notoric și agresiv șovinist.

— **Procesul „Libertății“.** Citim în „Libertatea“: La încheierea foii aflăm, că tribunalul din Cluj a pus deja noul termen pentru pertractarea a doua oară a procesului nostru pentru articolul „A murit Mathia și cu el dreptatea“, — și anume pe ziua de 3 Februarie a. c.

— **Din mizeriile presei române.** În penultimul său număr „Libertatea“ publicase o scrisoare din București în care dl I. Prodan, fostul redactor al fostei „Tribune“ din Sibiu, era prezentat în lumină puțin favorabilă, probabil d'un fost coleg de redacție al său. La acestea dl Prodan a trimis o întimpinare, care nepublicîndu-se, d-sa ne roagă s-o inserăm noi.

Regretăm, dar nu putem să ne amestecăm în afacere. Dl Prodan răspunde la lucruri despre care cititorii noștri nu au cunoștință. Este interesant să se știe însă — o spune dl Prodan, fost prim-redactor — că ziarul „autorizat“ dela Sibiu de cine era redactat. Eată anume ce aluzii face dl Prodan la foștii săi colaboratori:

„Adeverații muncitori nu sunt aceia, care și cu și vin în redacție pe la ameză, cu capul turtit și dormind-horcăind pe la mese sau împedcând pe alții în lucrare, nici aceia, care nu știau și nu'și puteau da samă de ceea-ce se publica în coloanele „Tribunei“ ci aceia, care în timpurile cele mai grele lucrău ziua și noaptea și partea așa numiților „adeverați muncitori“, de care și personalul din tipografie era scandalizat.

„Sunt oare eu o calamitate pentru presa și cauza noastră națională, după-cum cutează a afirma ignobilul corespondent și nu într'a-devăr toți acei bășandri necopși, abia ieșiți de

pe băncile gimnaziului, cari neorientați în lume, ocolitori de muncă serioasă și prea des stăpâniți de porniri rele, își strecură în ziare — durere că se află de aceste pentru ei — veninul suflătorilor lor plin de desertăciune și perversitate, atacând când pe unul când pe altul și chiar întreaga societate precum a făcut și dl. Sirius.

Aceștia discreditează și duc presa la ruina publicându-și proza nesărată, plină de impunități; ear după-ace intenționat infundă ziarele, estreme de greu susținute, în procese de presă, cauzându-le daune mari, de viteji ce sunt iau tâlpășita peste munți ca și voinicul nostru Sirius, care a fugit în România ca să se sustragă pedepsei de 3 luni închisoare de stat, ce i-s'a dictat pentru articolul „Mene, Tekel, Fores“ publicat în Tribuna și despre care ori-cine apriori putea ști că ra fi improcesuat.

„Datorința celor chemați ar fi ca astorfel de neoamen, în loc să li-se deschidă ușa redacțiilor, să-i îndrume a învăța mai întâi bunăcuviință și a-și face studiile ear nu să trăiască ca „streberii.“

Din păcate, astfel de oameni au judecat, ani de zile, asupra viilor și morților, și astfel de „publiciști“ au condus organele principale ale partidului; era deci fatal să se risipească totul!

— **Apel către Români.** Secțiunea etnografică a Muzeului național roagă pe d-nii preoți, învățători și tot poporul românesc să binevoiască:

1) a trimite toate obiectele, lucrurile ce poartă pe sine — și dau bucuos — colindătorii ca: vilfeim, steaună, cominac, zale, sabie, turcă, păpușe, instrumente muzicale pe lângă o descriere scurtă. Acei domni, cari cunosc notele să pună pe (un glas) toate cântările, colindele și altele, ce se vor mai ivi.

Se mai trage luarea aminte acelor ce voiesc să stea în ajutor Muzeului național pentru a face cunoscut obiceiurile și credințele strămoșești ale poporului românesc adevărat:

2) să descrie acele datini, mistere, jocuri, credințe și alte obiceiuri poporale de la sf. sârbători în mod cronologic, începând cu sf. Varvara (4 Dec.) până la Intimpinarea Domnului (2 Februarie).

In fine binevoitorii să:

3) descrie pe larg felul și numele mâncărilor găsite cel puțin din ajunul Crăciunului, Crăciun și Anul-nou.

Tot ceea ce s'ar trimite să se pacheteze bine și să trimită neplătite pe adresa aceasta: Seemayer Willibal, igazgatő Budapest, IX., Csillag utca.

Acei domni, cari binevoiesc a trimite obiecte Muzeului să lipească pe fiecare obiect un bilet pe care să fie scris: numele obiectului, comitatului, cercului pretorial și al comunei în românește. Fiindcă Muzeul cumpără bucuos obiecte trimise, de aceea sunt rugați toți acei domni și doamne, cari binevoiesc a trimite câte ceva să scrie și prețul lucrurilor trimise. Prețul obiectelor se va trimite în ziua următoare prin mandat postal la adresa trimițătorului; drept ce în interesul expediitorului, aste ca să-și scrie în formă ceteată numele, satul și posta ultimă. Acei domni însă, cari nu doresc rescumpărare în bani pentru obiectele trimise, să amintească aceasta — că unii, ca atari vor primi de la ministrul cultelor și instrucțiunii publice drept răsplată o frumoasă diplomă de mulțumire.

Prin acești bani se poate pune bază și chiar mari biblioteca scolară din comună.

Cecea-ce privește descrierea tuturor datinelor, misterelor, jocurilor, credințelor și altor obiceiuri — în românește — să se trimită pe adresa suspusă.

— **Drept întregire a raportului ce am dat despre petrecerea din seara anului nou în Arad, ne ținem datorii să înregistram că în cununa frumoasă de dame au mai participat dna Lucreția Herbay și d-șoarele Aurelia Popovici (Nadăș) și Cornelia Moldovan (Arad).**

— **Prigonirea deputatului Veszelovszky.** Vrednicul deputat al Slovacilor dl. Veszelovszky este și acum urmărit cu fel și fel de șicane cari își au isvorul încă dela alegerea sa. Este și ceva firesc, asta i-a usturat mai rău: că s'a ales. Primim știrea, că camera advocațională din Nyitra l-a luat în proces disciplinar pe motivul că ar fi insultat în vorbirea sa program, onoarea advocațiilor, zicând despre d-nșii: nu alegeți flămânzi de

aceștia, defraudanți și vnzători, ci alegeți numai slovac. Tot așa și procuratura a ridicat acuză împotriva lui pentru agitație. Așa se vede că Tisza își înangurează politica de naționalitate!

— **Biserica din Jibău,** după-cum ni-se spune, este gata. Sculptura și auritura a făcut-o dl. L. Cotărlă și fiul (din Oravița), ear pictura Filip Matei (din Boeșa). Atât lucrarea de sculptură cât și cea de pictură este spre mulțumirea tuturor. Colaudarea a făcut-o o comisie în frunte cu dl. protopop Domșa și arhitectul Matei (Orăștie).

— **Amorul pictorului.** În cercurile artistice din Florența a produs mare senzație și iritație dispariția pictorului Mussini. Numai decât s'au răspândit știrile cele mai fantastice; se zicea că ar fi fost victima vre unui duel american. Acum însă s'a aflat pictorul în claustrul Franciscanilor din Ascin. Pictorul, care a avut decepție în dragoste s'a retras acolo ca între zidurile albe și în liniștea pioasă să-și închee viața tristă și sbuciumată.

— **Sfirșitul unei iubiri.** Gabriele d'Annunzio și Eleonora Duse — scrie ziarul „Stampa“ din Turin — nu mai sunt prietenii. Celebra vilă de la Settignano, unde acest uomo superiore al Italiei și cu diva răsfățată de Europa întreagă și-au plasmuit idealurile, e pustie. De vină este toamna care cu bruma ei s'a așezat pe părul și pe fața artistei, schimbând-o în Musă vestejită și stingind farmecul și focul sacru al tinereții ce-l inspira pe poet. Ei nu se mai înțelegeau de când cu romanul „Il fuoco“, în care se arăta declinul frumuseții și talentul unei artiste, dar ruptura definitivă le-a venit din noua tragedie a lui d'Annunzio „La figlia di Iorio“. Autorul a creat aici un rol superb de eroină, o tinăra fată căzută și totuși amanta credincioasă a unui cioban. Pentru interpretarea rolului, d'Annunzio n'a mai apelat la Duse, ci l-a încredințat domnișoarei Irma Crammatica, un nou talent, o nouă frumuseță în teatrul italian. Irma e noua favorită a poetului, și el vrea s'o lanseze cedându-i rolurile principale nu numai în piesele sale, ci și în viața sufletească. O altă vilă și cine știe ce colț romantic al Italiei îi așteaptă. Alte senzații vor da poate literaturii italiene o direcție nouă. Iar Duse va cutria pribeagă oraș de oraș, plângând ea Giocconda, cu vocea ei dulce și argintie: Io non sono formosa!

— **Pedeapsa unui căpitan seducător.** Se scrie din Turin, că Braudali, fost căpitan de marină a fost judecat la 11 luni închisoare și 400 lire amendă, din cauză, că a sedus o fată, care apoi s'a împușcat vnzând, că a părăsit-o iubitul.

— **Loteria de clasă.** La tragerea de ieri a XIII loteriei clasa a 3-a, s'au tras următoarele câștiguri:

30,000 cor. a câștigat 100.758.
5000 cor. a câștigat 48.545.
2000 cor. a câștigat 7847 14772 61394.
1000 cor. a câștigat 49056 108793.
500 cor. a câștigat 5732 8483 31212 35989
37268 39737 52964 55098 57431 61727 66258
67512 77591 68485 82739 83575 84319 87844
99719 100049.

Celelalte câștiguri a fost de 130 cor.

— **Importanța economică a Japoniei.** „Neue Freie Presse“ arată că sunt 50 de ani de când Americanii au silit pe Japonezi să-și deschidă porturile comerțului universal. La 30 Martie 1854 s'a încheiat tratatul de comerț cu Statele-Unite, după ce commodorul Perry sosise înaintea Yedolului cu 8 vase de războiu. Atunci s'au deschis porturile Shimoda și Eakodate. Au urmat tratate cu Anglia, etc. ear în 1870 s'au deschis porturile Yokohama, Kobe, Nigato, Hakodate și Nagasaki. Japonezii nu erau mei, cari începeau deschiderea țării lor influenței civilizației albe. Anul 1903 și al 13-lea.

Progresele făcute de Japonia sunt fără exemplu în istoria omenirii. Nu numai că s'a organizat pe toate trenurile, dar și partea ce ia la comerț cu lumoa a tot ceesut.

Comerțul exterior al Japoniei a fost în 1868 de 26 milioane de yen (un yen egal cu 21.625, lei dar a fost și de 21,25) în 1880 de 70 milioane, dar în 1902 de 530 de milioane!

Flota de comerț a mers crescând și ea și în 1902 a ajuns la 1015 vapoare ce tonaj de 374.389 de tone. Societatea „Nippon Yusen Kaisha“ avea la 30 Sept. 1902 60 de vapoare, cu tonaj de 242.178, pe când Lloydul austriac are numai 180.295 tone;

Cu despăgubirea de războiu luată de la China după războiul din 1894/95 s'a dat un avânt nou civilizației: s'au făcut fabrici, bănci, căi ferate, dar mai ales s'a întărit armata de uscat și flota de războiu.

Datoria statului, în 1900, era de 181 de milioane yen. Turburările din Chinu, în 1900 au dat lovitură grea comerțului japonez eu China și o criză grea economică a izbucnit, care ține și acuma. Chestia Mancuiei în 1901 a mai înăspriit lucrurile. Situația era desnădăjduită și ruina a numeroase bănci și imprinderi a băgat groaza în Enropeni și Japonezi.

În 1902 s'a făcut alianța anglo-Japoneză și un împrumut de 50 de mi de yen în Londra. În budgetul pe 1903/904 guvernul a cerut 115 milioane yen pentru marină.

Cea mai nesticăcioasă cremă pentru înfrumșetarea tenului e crema de flori de liliac, un borcan costă 1 cor.

Pudră de flori de liliac 1 cutie 1 cor.

Săpun de flori de liliac bucată 70 fil.

Pasta Iuno 2 cor.

Pudra Iuno 2 cor.

— **Mijloc sigur** contra durerilor de stomac, a sgârciturilor și a catarurilor de stomac, contra boalelor învechite de stomac și contra lipsei poștei de mâncare, pe urmă un mijloc sigur purgativ fără dureri: e ceaiul întăritor de stomac al farmacistului Kossuth. O cutie de probă 1 cor. 20 fil., o cutie de probă 2 cor.

— **Contra guturaiului, tusei, răgușelei, flegmei și a afecțiunilor laringilor** are un efect miraculos pastilele de pept Senega. Se pot găsi în farmacia „Verg-Maria“ alui Kossuth, în Arad, Piața Boross-Beni 150 (casa Dengl)

PARTEA LITERARA.

In luncă.

— *Idilă românească de Carmen Sylva* —

Dacă aș avea o mamă, mi-ași pune capul pe șnul ei, după-cum ved că fac adeseori copii și apoi mama le netezește părul și apoi gândurile sboară și inima adoarme. Inima mea nu poate de loc să adoarmă. Bate mereu și de odată se oprește, și apoi bate din nou, atât de repede. — Ce este aceea când inima nu poate dormi de loc?

Dacă aș avea o mamă, ea mi-ar spune că inima mea trebuie să doarmă și atunci ochii mi s'ar închide în poala ei, și ea mi-ar netezi părul, și totul ar fi liniștit în mine — dacă aș avea numai o mamă, numai pentru vreme scurtă până când inima va putea să adoarmă ca și mai înainte atât de liniștit și de profund.

În luncă se ved primele foi galbene. În curenț Soare nu va mai fi aici, se va duce în atelierul său; îndată ce grăul va fi treerat, atunci n'are ce mai păzi. Eu însă trebuie să rămân singură aici afară, până ce va cădea zăpada și caprele vor trebui să între în șopron, unde sunt apărute de zăpadă.

După aceea sârmana Evanghel se va duce și ea la o vatră caldă și poate țese iarna întreagă. Ce mă fac însă dacă nu voi mai vedea pe Soare? — Nu știu — cred că atunci și eu mă voi vesteji ca frunzele și voi cădea de pe arbore; nu pot să mai trăiesc fără privirea lui Soare, care este soarele meu cald.

Astăzi a trecut sub ochii mei prin apă, care este puțin cam mică, de oare-ce n'a plouat de mult, și mi-a grăit atât de drăguț — el mi-a zis Evangheliu — el imi știa numele, și suna atât de dulce cum îl șoptea el. Ași voi bucuos să-l mai aud iarăși — nici unul nu l-a rostit atât de drăguț. — Și ochii săi ardeau cu totul aproape în ochii mei și eu nu puteam nici măcar să plec genele, trebuia să-l primesc mereu și atunci ochii mi-se umplură de lacrimi și el mă sărută și apoi plecă prin riu și eu mă uitai după el. Și d'odată lunca a fost cuprinsă de un freamēt ca și când ar fi suflat vntul — freamētul acesta era foarte ușor, ca și un zuzuit dulce și toate frunzele tremurau ca și inima mea!

Lunca este mama mea, ea simte, când inima mea tremură — după aceea m'am așezat în frunziș și am plâns. Și frunzișul era atât de moale ca și un pat bun și ea și când ar fi voit să mă netezească, ast-fel alerga în jurul meu și se ușez pe fața mea. Si eu strigam într'una: Soare!

Soare! Soare! — Nu ziceam alt-ceva — inima mea n'avea loc pentru alt cuvânt, nici florile nu spuneau alt cuvânt, căci de la soare vine viața și moartea lor. Așa dar și ele zic numai Soare! Soare! Soare! întocmai ca și mine!

IX.

Astăzi locul său a fost gol, oamenii cărau grâul pentru ca să-l treere. S'a treerat și la fața locului, boii treceau în șir peste el. Mie mi se părea că mi calcă pe inimă. — Soare a plecat, — Soare nu mai este aici, — și mie îmi curg lacrimile pe obrăji, de oare-ce mi se pare că sunt oarbă, de când nu-l mai ved, — lumea întreagă este goală, — vântul urlă și s'gudue arborii și apoi cad frunzele și trec în vârtej d'asupra pământului și nu știu unde să se așeze ca vântul să nu le cuprindă și să le învrtească. Sărmanele, micile și slabele frunze, — mă doare atât de tare inima, — o țin strinsă cu mână, pentru ca să pot suporta durerea — oamenii de dincolo strigă la boi și nu știu cât de rău îmi fac cu strigătele lor puternice — este ca și când întreaga lume ar fi devenit străină!

N-am știut de loc că trăiam, numai de acolo că-l vedeam, că mă gândeam numai la el, când nu-l vedeam, căci fără el nu mai există nimic. — Nu știam că-poate cine-va trăi când soarele a plecat — florile se vestejec toate când pleacă soarele, căci atunci vine frigul și le omoară și ele nici nu mai sunt aici — și cum poate să fie că soarele meu a plecat și că încă n'am inghețat, — dar nu pot trăi dacă el nu-mă vine — cum poate el să fie atât de crud ca să stea departe — cum poate el să fie fără mine, de când mi-a spus că-i sunt dragă. — Mi-am închipuit că el va rămâne acum la mine — acum el nu va mai merge nici odată și nici nu va mai fi acolo unde e Evanghelu. — Mi-am închipuit, că de acum înainte aparținem unul altuia, ca arborele și scoarța, ca tulpina și floarea, ca noaptea și stelele. Da, dar dacă noaptea este fără de stele, atunci toate sunt stinse și bunul D-zeu n'a aprins altele noi, — așa este că dacă el s'a dus, atunci mă sting și eu ca o stea, atunci mă voiu prăpădi cu totul, singură și cu totul liniștită!

Dar, cum plâng — ah! cât de rău îmi fac lacrimile. Am plâns deja de multe ori, când eram singură și eram muștrată și bătută și fiindcă nici un om nu mă are drag. Și acum pentru întâia oară mă are unul drag și acum plâng cu amar ca nici o dată. O, vai! O, vai! Cât de tare mă doare inima. — Soare a plecat. — Nu! Nu! Iată-l că vine peste livadă și tocmai spre mine.

(Va urma)

Economie.

Arad, 18 Ianuar.

Majestatea Sa pentru albinărit. Majestatea Sa a donat 200 Cor. din casseta sa particulară Societății regnicolare de albinărit.

Fluctuație de curs. Eveniment senzațional s'a întâmplat la bursa de alaltăierit. Cursul acțiunilor băncii »Első Pesti Hazai Taka rékpenztár« s'au ridicat dintr'odată cu 1000 Cor. per acție. După un comunicat al direcțiunii băncii, erii au fost căutate în mod extraordinar aceste acții, și într'asta cursul lor s'a ridicat rapid la 20.000 Cor., cea-ce față de Cursul din ceialaltă zi înseamnă ridicare de 1000 Cor. Pe cât știm, averea fundațiunii Gojdu este elocată mai ales în acții »Hazai«, fundațiunea a crescut deci în mod însemnat.

Crearea proprietății de mijloc. Cestiunea mare, a creării proprietății de mijloc, sulevată de D-voastră în numărul de Crăciun al »Tribunei«, mi-a atras și mie în mod deosebit luarea aminte. În adevăr o salvare a situației politice nici închipui nu se poate fără o *raliare a forțelor economice* ale poporului nostru, strîntorat în toate părțile de grupări economice străine, cari mai ales pe pielea lui vor să-și valideze programele de exploatare economică. Cei-ce petrec cu atențiune activitatea febrilă a agrarilor maghiari pentru ridicarea bunăstării po-

porului maghiar, se vor convinge iute, de lipsa de preocupare a conducătorilor români, în direcția aceasta, care drept urmare are apoi, prinderea de teren între sătenii a socialismului, instrăinarea lui de conducători, cari nu stau în nici o atingere cu el, și dela cari ei nici un folos pentru dînsii nu ved.

Să nu mergem mai departe decât în comitatul nostru, al Aradului. Ce activitate intensivă nu dezvoltă reuniunea de agricultură maghiară din Arad de sub conducerea lui *Vásárhelyi și Laehne* pentru întărirea economică a oazelor maghiare în mijlocul mării de Români și să recunoaștem, ce mari servicii nu fac ei elementului disparent ca număr, dar dominant în virtutea puterii materiale. Noi cești din provincă îi vedem mereu colindând satele, învățându-i pe al lor, cum să-și cultive mai rațional pământul, cum și ce soiuri de vite să prăsească, creându-le deuseuri pentru valorarea produselor lor, ajutându-i cu un cuvânt în măsură care poate fi socotită drept jertfire ideală pentru ridicarea bunăstării poporului lor. Vedem în chipul acesta cum economii maghiari prind bună stare, cum vitele lor sunt mai frumoase ca a românilor, bucatele de calitate mai bună, pentru-că primesc sămînțe gratuit ba până și galițele din curte sunt altele ca ale românilor, pentru-că li-se distribuiesc soiuri mai bune și peste toate astea li-se mijlocește credite ieftine, încât nu ne mirăm cum în satele românești, doi trei maghiari, pripășiți, devin apoi conducători și dătători de ton.

Iată de ce eu, drept ecou la articolul d-voastră, cred, că primul și cel mai hotărîtor pas, spre o politică economică ar fi *înființarea unei reuniuni economice române* pentru comitatul Aradului. În șirul bărbaților luminați din Arad se găsesc destui, cari ar putea lua inițiativa aceasta de necesitate arzătoare chemând sub steagul unei organizații economice pe toți Români cu tragere de inimă pentru înaintarea neamului lor.

S'ar convinge atunci țeranii nostri, că conducătorii lor în mod ideal urmăresc ajutarea și înălțarea lor și s'ar cimenta legătura atât de necesară a conducătorilor cu massel-poporului nostru.

Mi-am permis a reflecta în aceste puține șire la articolul d.-v. și vă rog, domnu le redactor, să binevoiți, a le da loc în foaie, dacă aflați și d.-v. de bine. *Un preot.*

Cursuri de două săptămâni de vințelărit. Ministrul de agricultură Tallán Béla a înființat cursuri de două săptămâni de vințelărit în Budafok. Primul curs începe la 25 Ianuarie, al doilea la 15 Februar.

Emigrările în Noemvrie. După datele statistice publicate, în luna Noemvrie din anul trecut s'au extradat 7627 de pașapoarte în Ungaria, cu 1178 mai puțin ca în luna precedentă și cu 254 mai mult ca în Noemvrie 1902; numărul pașapoartelor extradate dela începutul anului, anul acesta este ca 18, 201 mai mare ca și cum a fost cel din anul trecut pe acesta 11 luni. Posesorii pașapoartelor au avut 859 soți de călătorie. Cele mai multe pașapoarte s'au extradat în comitatele Tirnava-mare (661) Brașov (570) Zemplén (484) Sibiu (394) și Ung. (373) și anume dincelo de Peatra Craiului cu valaditate pentru România, dincoaci pentru America. În Croația și Slavonia s'au extradat 1274 pașapoarte.

Dividenda Băncii Austro-Ungare. Consiliul suprem al băncii Austro-Ungare, pe temeiul bilanțului încheiat pe 1903 a stabilit dividenda per acțiune la 60 cor. 20 fil. (4.3%) cuponul semestrului se revine în chipul acesta 32 cor. 20 fil.) Din rezultatul de an ambele state se împărtășesc de suma de 625,402 cor 80 fil.

Piața de bucate din Arad
— 16 Ianuarie —

Frigul cel mare din urmă a fost pe neașteptate schimbat de ploii; se părea că iarna ar voi

să-și ia rămas bun, dar spre noroc barometrul s'a urcat din nou puțin și poate să va schimbă vremea, având sămănăturile mare lipsă de zăpadă.

Tirgul de bucate în legătură cu umblarea vremii, a fost mai slab, grâul de câte-va zile a a scăzut cu 10—15 fil. în preț.

S'a trecut în piața de ieri:

700—800 mm. grâu 7 cor. 10 fil. — 7 cor. 25 fil.
300—400 mm. porumb 4 cor. 60 fil. — 4 cor. 70 fil.
Notare nominală: săcară 5 cor. 20 fil. — 5 cor. 60 fil.
" " orz 5 cor. 10 fil. — 5 cor. 15 fil.
" " ovės 4 cor. 90 fil. — 5 cor.

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Bursa de mărfuri și efecte Budapesta.

Mărfuri:

Cursul din 18 Ianuarie 1904

per 50 chile

1904 grâu de Aprilie — — — — 7.82—7.83
" săcară " — — — — 6.59—6.60
" ovės " — — — — 5.48—5.79
" porumb de Maiu — — — — 5.13—5.24
" grâu nou de toamnă — — — — 7.63—7.64

Cursul piețet din Timișoara
— 17 Ianuarie —

Grâu: 75 chlgr. prețul per mm. — 7.05—7.10
" 76 " " " " — 7.15—7.20
" 77 " " " " — 7.25—7.30
Săcară — — — — — 5.75—5.80
Orz — — — — — 5.10—5.20
Ovės — — — — — 4.75—4.80
Ovės ciuruit — — — — — 5.00—5.10
Porumb nou — — — — — 4.55—6.00

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

O mașină de trierat cu putere de 8 cai, prețul 7000 cor.

la Knéz.

Cira Rotar,

2-2.

Mare economie de bani. — Magazin cu totul nou.

Telefon Nr. 536.

Recomand cărbune cu flacăra bună, care arde cenușă, 100 chlgr. I. cărbuni (negri) de Körösvölgy 2 cor. 6. fil. 100 chlgr. II. cărbuni (bruni) de Körösvölgy 2 cor. 4 fil. 100 chlgr. I. cărbuni mărunți de Körösvölgy, pentru fabrici eventual pentru amestec pentru faurii 2 cor. 20 fil.

La 1000 chlgr cu 20 fil. mai ieftin. La cumpărări cu vagonul prețuri speciale 100 chlgr cărbune de stejar transportat în saci 4 Cor. 20 fil.

200 chlgr. cărbune de stejar, în pachete, comersanților 5 Cor. 80 fil.

100 chlgr. lemne de stejar, firezate, eventual tăiate transportate la casă 1 Cor. 80 fil. Transportat la locuința 50 chlgr. în saci. Pentru transportare cer jumătate de zi. Magazinul de cărbuni Körösvölgyi.

Strada Halász Nr. 28

Nrul telefonului 535.

Nr. 104

2-25

Imprumuturi de bani

mijlocește pe seama

comersanților de sine stătători, meseriașilor

mai departe

funcționarilor și învățătorilor rurali.

Agentul Gáspár Soma în Arad Bocskai tér 3.
In scrisori să se pună și marcă pentru răspuns

Premiat cu medalia cea mare milenară la expoziția din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și de metal

de lui

Antoniu Novotny

în Timișoara-Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioase, pe lângă garanție pe mai mulți ani, prevăzute cu adiustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture prin ceea-ce sunt mântuite de crepare.

Cu deosebire recomand

clopote patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt prevăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura

S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu. *„Sa că un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton unui clopot de 408 klg. patent după sistemul vechiu.“*

Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadiustarea clopotelor vechi cu adiustare de fer bătut, — ca și spre turnarea de toace de metal.

Clopote în greutate de 300 klg. și mai jos se află totdeauna gata în magazin.

Preș-curanturi ilustrate se trimit la cerere grătit și franco

1035 24-52

DESCHIDERE DE PRĂVĂLIE.

Avem onoare a atrage atenția binevoitoare a damelor din loc și provincie la

atelierul de modă pentru dame

ce-am deschis tocmai acum și am prevăzut conform recerinte-lor moderne, în

ARAD, strada Deak Ferencz n-rul 7.

unde confecționăm, după facon modern, **jachete, mantale de călătorit, haine pentru casă și stradă,** precum și tot felul de haine pentru copii, frumos și pe lângă prețuri foarte avantajoase.

Rugându-ne pentru sprijinul prea st. dame, semnăm cu deos. stimă

Kaiser Ferencz și soțul,
croitorii de dame.

1055 25-30

Hotel „VAS“

cafenea, restaurant și berărie.

Arad, strada Deak Ferencz.

Locul de întâlnire al inteligenței române din loc și din provincie, unde se găsec cu prețul cel mai avantajos măn-cării de casă, vin excelent și bere Dreher. Un prânz de 3 plesse 1 coroană.

Oaspeților dela hotel le stă la dispoziție, pentru ori-ce tren care sosese sau pleacă, omnibus sau trăsură.

Prețul camerelor este, dela 1 cor. 60 fl. în sus. Curățenie exemplară, pe lângă asigurarea unui ser-viciu ireproșabil.

Rogă prețiosul sprigiu.

Cu deosebită stimă

Veduva Duffner József.

Representanța institutului de împrumuturi hipote-care din Sibiu — pentru comitatele, Arad, Cianad, Timiș și Torontal am primit-o cu însărcinarea, că pentru mijlocirea de împrumuturi clienților cari mi-se adresează cu încredere, nici eu nici institutul să nu socotim nici un fel de taxă. Recomand împrumuturi cu replătire în anuități pe

pământuri

PE CASE

în orașe situate la loc bun și cari aduc venit sigur, pe lângă următoarele condițiuni:

4%	interese replătibil în 20 ani	
4 1/2%	”	40 1/2 ”
4 3/4%	”	35 ”
5%	”	50 ”

Capitalul cu intese cu tot se replătește în rate egale semestrale.

Împrumutul să versă în bani gata. Institutul face și conversiuni de împrumuturi cu interese mai mari.

Spesele de în și destabulare la dorința de amânare, Oferte de împrumuturi primește și servește cu ori ce fel de informațiuni cu plăcere.

Cancelaria lor

BERGER JÓZSEF

58 8-52

Arad, Piața Andrassy Nr. 8. în față cu biserica minoriților

„Nădlăciana“

institut de credit și economii, societate pe acții în

NÁDLAC (Nagylak) comitatul Cienadului.

Fondată la 1897 cu un capital social de 100.000 coroane în 1000 bucăți acții à 100 coroane.

Acordă: credite personale pe cambii, credite pe cambii cu acco-perire ipotecară, credite pe obligațiuni cu evenenți și împrumuturi pe amănute și efecte publice.

Primește: depuneri spre fructificare, după cari institutul plătește contribuția erarială; ear deponenții primesc după banii depuși 5% interese.

Direcțiunea.

MEUNAN M.
stabiliment de haine bărbătești de copii și băieți

A R A D

Piața Andrassy, lângă Crucea albă.

furniser a curții imperiale și regale

Magazin bogat asortat în articole de manufactură.

Recunoscute de cele mai bune.

Comande după măsură se execut neesceptionabil.

Fondat în 1845.

Prețuri fixe.

Prețuri fixe.

Numărul telefonului 45.

Telefon (pentru oraș și comitat) Nr. 387

BRAUN N. A.

depozit de color

Arad, piața Boros-Béni Nr. 10.

Mare deposit de firnis, culori de ulei fabricat propriu, culori pentru vopsirea podelelor, uleiuri pentru mașini, și c. toate de prime calitate.

— Comande din provincă se efectuează prompt și solid —
1034 83—
— Pachetarea gratuit. —

Diplomă de aur 1891. Oradea-Mare.

SCHÄFFER JÓZSEF

compactor.

ARAD, Strada Tabajdy Károly.

Executa tot felul de

lucrări de compactorie

dela executarea cea mai simplă până la cea mai de lux. — Comandele din loc și provincă se efectuează prompt și punctual. — Lucru bun și solid! Prețuri moderate! Serviciu punctual! 1045 65—

Diplomă de argint 1885. Budapesta.

Cel mai estin isvor de cumpărare din Arad.

Juvaericeale,

bucăți de aur și argint (frante)

bilete de amanet

cumpără pe bani gata cu prețurile cele mai scumpe, sau le schimbă cu alte obiecte. 1005 105—

Deutsch Izidor,

classornicar și juvaeriu

Arad, strada Templon.

— Telefon n-rul 438. —

Telefon pentru comitat și oraș 471.

Pravalié nouă!

Următorul D-nei Véd. I. Sütő

E. URBAN

prăvălie și magazin de sticlă,

porțelan, lampe și

rame de tablouri.

A R A D,

67 18—

Piața Libertății (Szabadság tér 20).

Casa contelui Nádasdy, colțul străzii

Forray.

Pe lângă prețuri moderate se află de vânzare vase de porțelan, pentru cafea, ceai; vase de lavoi, obiecte de gală din majolika, lampe de masă și pendante, tot felul de obiecte de sticlă, obiecte de cristal, colorate ș.c.

Petrol de cristal,

litru 20 cr. (40 fl.).

Pravalié noua!

În atențiunea ziditorilor, a proprietarilor de case și a chiriașilor!

978 40—59

Avertență: a Vă așteptăm în atențiunea noastră

atelierului nostru de

lacatusi și reparaturi

din ARAD, Boros Béni-tér Nr. 2.

unde se execută lucrurile în fier de lipsă la zidiri, gratis la morminți și vetre practice. Pe lângă tot felul de reparaturi de calitate bună, pe lângă prețuri foarte favorabile garanție deplină.

Cu toată stima:

VANCSÓ și LANG,

lacatusi de fier și zidire.

Industrie locală!

Serviciu escelent!

ALBRECHT ÁGOSTON

(mai înainte Cseh Katalin)

din luna Maiu 1903 în

ARAD,

Strada Salacz

(Casa Lőcs).

Recomandă în atențiunea mult

on. public marele său

magazin de mănuși pentru bărbați, dame și copii

fabricat propriu, brânci, legături de stomac, suspensorii, șarșafuri de piele, irigatore și pânze de gumă, precum toate câte se țin de branșa asta, pe lângă prețuri estine. — Asortiment uriaș. 1058 35—50

Am onoare a aduce la cunoștința onor. public de dame, că am intrat ca partașe în atelierul de croitorie de dame „Vuk Lukreția” atât de bine cunoscut și apreciat în Arad.

Cu distincă stimă:

51 7—10

Croina Beck.

Prea stimatelor Doamne!

În urma experiențelor și a iscusirii pe care o câștigat în primele ateliere de croitorie din Viena și Budapesta firma noastră este în plăcută poziție a putea primi ori ce fel de lucrare în branșa aceasta și precum până aici, așa și în viitor să răspundă celor mai înaintate exigențe.

Ne permitem totodată a încunoștința onor. public, că în legătura cu atelierul am deschis și un curs de croitorie, unde croitoria se înstruiază după cel mai nou sistem.

Recomandându-ne din nou atențiunii prea stimatelor Doamne, suntem cu distincă stimă:

Vuk și Beck,

Piața Tököly, Nr. 7, etajul II.

CROITOR ROMÂN.

În atențiunea publicului

bărbătesc.

Paltoane p. bărbați

potrivite anotimpurilor, pregătite din cele mai moderne stoffe indigene și străine, după croitoria de șic pe

lângă prețuri avantajoase.

Regăsiți-mă pentru secolul M. On. Public semnez cu deosebită stimă 31 15—25

NICOLAU IOSIF

croitor bărbătesc.

ARAD, Piața Tököly.

În localit. cafenelei de odinioară alui Huzó.